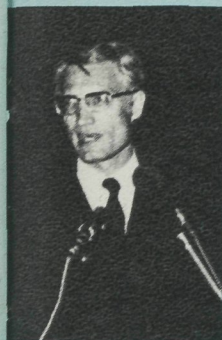

Wim Kan:
EO: Gods Tros

Dr. O. Jager:
mode-woord

J. Wiegel (VVD)
goed produkt, goed
verkocht

niet langer als vanzelfsprekend accepteren, en aan de „dodelijke ziekte van de moderne mens“, waardoor „ieder denken ontaardt in een denken over het denken en bij voorbeeld de NCRV gaat enceërveën“. Toch is dit wat te simpel gesteld. Het zoeken naar het eigen gezicht is, we zagen het al, geenszins een kwestie die op zich zelf staat. Het wegvallen van een deel van de taak der media — de emanciperende en een deel van de isolerende — en de al meer toenemende verdeeldheid in daarvóór zo eensgezinde kringen is er de oorzaak van.

Dáár liggen de redenen waarom men zich buigt over de vraag: wat en hoe nu? Men beraadt zich op het eigen gezicht, omdat *werkelijk* sprake is van identiteitsverlies en niet omdat enceërveën, kaëroën, varaën, Tijden of Trouwen in de mode zou zijn. Het antwoord dat De Tijd op deze problemen gaf, was het streven van dit dagblad naar het vervullen van een „forumfunctie“. De Tijd wil, „een krant worden, die de gedachten van vóórdenkers verwoordt voor meedenkende lezers. Het streven is positief gericht op het bereiken van de intelligente solidariteit en de tolerantie zonder welke een pluriforme maatschappij niet denkbaar en leefbaar is.“ Het zou hierbij niet gaan om het partijkiezen voor welk kamp dan ook, maar voor het uiting geven aan „de meervoud der meningen“. De Tijd poogde daarmee woord en tegenwoord, mening en anti-mening tot hun recht te laten komen. En het had daarmee een podium kunnen worden voor beide partijen in een innerlijk steeds meer verscheurd katholiek volksdeel. Dat dit niet gelukt is, mag bekend heten. De eenheid onder — in dit geval — de Nederlandse katholieken was al te ver zoek en de twee partijen hadden zich reeds teruggetrokken in gefortificeerde kampen. Men wierp slechts barricaden op en weigerde naar elkaar te luisteren. De Tijd werd progressieven te conservatief, conservatieven te progressief. Rechtsen te links en linksen te rechts. De krant viel daarmee in het al groter wordend gat tussen wal en schip.

De reacties van abonnees op 't verdwijnen van De Tijd onderstrepen dit ten overvloede. „Wien de goden verderven willen, slaan ze met blindheid“, schrijft een lezer. „De geopenbaarde rooms-katholieke leer kreeg het telkens hard te verduren“, schrijft een ander. „Voor vernieuwing laten doorgaan wat eigenmachtige en totale verandering van de katholieke leer is heeft al heel wat ellende veroorzaakt.“ „Inzake geloof en kerk gaat het namelijk helemaal niet om de bevestiging van mijn mening of om de bevestiging van wiens mening ook, inclusief de zogenaamde open mening van de redactie, maar om de mening van God! En Zijn visie komt tot ons door middel van de uitleggende en interpreterende Kerk. Want wie ben ik? Wat is de mens om het arrogant beter te weten?“ „Men moet zijn eigen twijfels niet zo etaleren,

waardoor men anderen in de war kan brengen; dat is niet edel!“ Ook andere reacties ontvangt De Tijd. Een lezer constateert dat het feit „dat het geen „gefundenes Fresen“ was, wat de krant bood, juist een positief oordeel over De Tijd impliceert.“ En: „De blaam en de schande van het verdwijnen van De Tijd na bijna 130 jaar treft katholiek Nederland, dat blijkbaar te lamlendig en te geborneerd is om te beseffen welk een cultureel goed hier verloren gaat. En dan bedoel ik met name die groep die er nog wel prijs op stelt zich rooms-katholiek te noemen, maar die voor het bevestigen van zijn religieuze inzichten en vooroordelen meent de steun te moeten ondervinden van de „redacteur geestelijk leven“ van De Telegraaf, de grote pleitbezorger van de conservatieve katholieken in Nederland.“ „Een bewijs“, ten slotte, „hoever de eenheid onder de katholieke Nederlanders te zoeken is.“

Succes

In zijn column in de Haagse Post, signaleert Henk Hofland het vreemde verschijnsel dat in een zich in politiek opzicht steeds linkser oriënterend land, het de „rechtse“ media zijn die meer en meer succes boeken. En hij vraagt zich af wat de oorzaak kan zijn van het feit dat de „linkse“ journalist kennelijk in mindere mate de mogelijkheid bezit het contact met het „volk“ tot stand te brengen. Die oorzaak ligt voor een groot deel in de polarisatie binnen de levensbeschouwelijke groeperingen, zoals hierboven beschreven. Een polarisatie, die, zoals Boerwinkel in „Einde of nieuw begin“ schrijft, is ontstaan door „de ongelijktijdigheid van het gelijktijdige“. Dat wil zeggen: „Mensen die in een zelfde tijd leven, verkeren in verschillende fasen. In ons geval: sommigen nog in de fase van een (gematigd) agrarisch cultuurpatroon, anderen in een ver vooruitgetreden fase van het neo-technisch tijdperk. Wanneer deze mensen samen in één schoolbestuur, in één partij, in één toneelgroep, in één kerkeraad zitten, is het niet te verwonderen dat zij op vrijwel alle belangrijke kwesties diametraal verschillend reageren. Dat zou zo erg niet zijn als men elkaar een zekere ruimte zou kunnen laten en ondanks verschillen toch ook verbondenheid kon beleven.“

Een verbondenheid, die ontmoetingen niet zou uitsluiten op de platforms, die juist de media daartoe kunnen oprichten. En dat blijkt nauwelijks mogelijk. Angst ziet Boerwinkel als voornaamste oorzaak van het verbreken van de band met elkaar. En hij citeert daarvoor Delfgaauw: „Angst is afgesneden worden van zijn eigen verleden en daardoor een niet-zijn voor de toekomst.“ „Geen wonder“, aldus Boerwinkel, „dat men in zo'n geval zich door de ander bedreigd voelt, als deze oude begrippen en voorstellingen ondermijnt of anders uitlegt. Zoiets is schokkend.“ Angsten ontstaan, waar zekerheden verdwijnen, hetgeen kan leiden tot een zoeken naar veiliger plaatsen, waar men zijn zekerheden geborgen weet. Tegen deze achtergrond ligt het voor de hand dat de veranderingen in de zuilen de gemoedsrust van velen geschokt zal hebben. Weten verandert in twijfelen wanneer de leiders, die vroeger in de eigen groep de dienst uitmaakten, van hun troon komen en de achterban vragen: wat nu? Het relativiseren en wegvallen van zaken die men eertijds wist, meende, geloofde, ja waarvan men overtuigd was, heeft daarom een groot deel van de moeilijkheden veroorzaakt, waarin de media, die zich een forumfunctie toedachten, geraakten. De stelling is verdedigbaar dat daarom bij voorbeeld velen de stap deden van NCRV naar EO, of — hoe vreemd de vergelijking ook schijnt — van NCRV naar TROS.

